

Vybrané teze k FOV

Doporučená literatura

- Patočka, J. *Filosofie výchovy*. Praha 1997.
- Palouš, R. *K filosofii výchovy*. Praha 1991.
- Stark, S.- Demjančuk, N., Demjančuková, D. *Kapitoly z filozofie výchovy*. Pelhřimov 2003.
- Störig, H. *Malé dějiny filosofie*. Praha 2000.
- Tretera, I. *Nástin dějin evropského myšlení*. Praha 2002.

Výchova má směřovat k určité ideji smyslu života, filosofie se pak ptá, hledá tuto ideu smyslu života.

Prótagoras (481-411 př. n. l.)

„Měrou všech věcí je člověk, jsoucích, že jsou, nejsoucích, že nejsou.“

Sókratés (469-399 př.n.l.)

- Destruktivní – vyvracející část (elenktická).
- Konstruktivní – přivedení k poznatkům (maeutická).
- Anamnesis – rozpomínání (u Platóna).

Platón (431-404 př.n.l.)

Výchovné pojetí součástí jeho spisů:
Ústava, Zákony

Platónovo pojetí duše

- Rozumná duše.
- Vznětlivě vášnivá duše.
- Smyslově žádostivá.

Podstatou Platónovy výchovy má být postupné přibližování se ideji Dobra.

Aristotelés (384-322 př. n. l.)

Teorie výchovy a vzdělání v dílech:

- Politika
a
- Etika Nikomachova

Složky duše:

- vegetativní (rostliny, živočichové, lidé)

- seznitivní (živočichové, lidé)
 - rozumová (lidé)
- trpný rozum
činný rozum

Výchova má směřovat k harmonii, celistvosti, má přispívat k socializaci jedince, jako tvora společenského – zóon politikon.

Křesťanské pojetí

- Člověk IMAGO DEI – stvořený Bohem,
- EDUCATIO – vyvádění člověka z ponoření se do hmotného světa směrem k Bohu,
- SCHOLÉ – prázdnota, volnost, osvobození.

Aurelius Augustinus – sv. Augustin (354-430)

Výchově a vzdělání se věnuje
v dílech:

- De magistro
- De doctrina christiana
- De ordine

Předpokládá aktivní účast žáka, učitel poskytuje pouze základ o němž se má žák opřít při vyvozování dalších souvislostí.

Rozum je v závislosti na víře:
„Věříme, abychom poznávali, nepoznáváme, abychom věřili .“

Člověk nalézá boží pravdu prostřednictvím
„duchovního světla“ - iluminismus

Tomáš Akvinský (1225-1274)

- Vrcholné dílo Theologická summa,
- zastával názorovou pozici umírněného realismu,
- lidští učitelé pomocí aktivizace rozumových schopností žáků skrze vysvětlování a názor jej přivádějí k *pravdám přirozeným – nezjeveným*.
- *Pravdy nadpřirozené – zjevené* může poznat pouze prostřednictvím víry skrze boží milost, Krista
- obě *pravdy* vycházejí z Boha.

Petr Chelčický (1390-1460)

- dílo: Sieť viery pravej
- Zásada nenásilí, obrácení člověka ke křesťanským principům prostřednictvím výchovy.

Jan Amos Komenský

(1592 – 1670)

- Kněz a biskup Jednoty bratrské,
- vybraná filos. díla:
 - Labyrint světa a ráj srdce
 - Obecná porada o nápravě věcí lidských
- snaha o PANSOFII – vševědu
- OMNES všichni
- OMNIA všechno
- OMNINO všemi způsoby
- pojetí rovněž v PAMPEDII - vševýchově
- člověk má jít cestou světla - VIA LUCIS
- vševýchova jako urovnaná cesta k rozvádění vševědného světla po lidských myslích, řečech, skutcích
- vševěda a vševýchova mají vést k všenápravě – PANORTHOSII.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831)

- Fenomenologie ducha
- Základy filosofie práva
- světové dění je seberozvíjením ABSOLUTNÍ IDEJE
- seberozvíjení se uskutečňuje dialekticky, ve třech stupních:
 - I. Idea se projevuje sama v sobě (logika)
 - II. Idea se projevuje navenek, popírá sebe sama (filosofie přírody)
 - III. Idea překonává svůj hmotný stav a na vyšší úrovni se vrací k sobě (filosofie ducha)

Filosofie ducha

- I. subjektivní duch
- II. objektivní duch
- III. absolutní duch
- Proces výchovy má vést ke zdokonalení člověka a především k jeho zapojení se do společnosti.
- Pedagogika má výchovou poskytnout jedinci, prostřednictvím rozumového osvojování, to, co potřebuje ke svému zařazení se do společnosti.
- Výchova je tvořena: rodinou, občanskou společností, státním zřízením.
- Prostřednictvím výchovy dochází k vývoji a zdokonalování lidského vědomí, které je součástí procesu seberozvíjení absolutní ideje.

Wilhelm Dilthey (1833-1911)

- Dílo: Život a dějinné vědomí,

- filosofie života,
- důraz na intuici, prožívání
- splynutí s duší druhého,
- duchovnědy, duchovní vědy, duchovědná pedagogika,
- hermeneutika,
- „...plánovitá činnost, v níž se dospělí pokoušejí vytvářet duševní život dospívajících.“

Tomáš Garrigue Masaryk

(1850-1937)

- Sociolog, politik, filosof
- dílo filosofické: Otázka sociální
- Ideály humanitní
- konkrétismus,
- smysl lidského života - naplnění humanitou, lidskostí, soulad mezi rozumem a citem, zušlechťování sebe sama a celé společnosti,
- základem morálka založená na zásadě „*miluj bližního svého*“,
- důraz na jednání, praktickou realizaci této zásady,
- výchova vyvážením rozumové a citové složky člověka.